

INSTITUUTIOIDEN VÄLISEN KEHITYSYHTEISTYÖN INSTRUMENTTIIN LIITTYVÄ ”USEIN KYSYTTYÄ”

8.4.2010

1. Mitä eroa on hanke-ehdotuksen laatimisella ja hankedokumentin laatimisella?	1
2. Mitkä toimijat ovat IKI-kelpoisia?	1
3. Voiko kaksi valtion laitosta tehdä yhteishankkeen?	1
4. Voiko yksityinen yritys toteuttaa osan hankkeesta?	2
5. Voiko toimeksiannon koko olla yli 500.000 €?	2
6. Keihin kehitysmaan toimijan tulee ottaa yhteyttä?	2
7. Miten hankesuunnittelu rahoitetaan?	2
8. Miten kauan kestää hankesuunnittelu ja rahoituspäätöksen valmistelu?	2
9. Mikä on hyväksyttävä palkkataso suomalaiselle toimijalle?	2
10. Voidaanko kehitysmaan virastojen edustajille maksaa palkkoja?	2
11. Mitä ohjeita ja esitteitä suomalainen toimija voi antaa kehitysmaan toimijalle?	2
12. Miten arvioidaan kehitysmaan toimijan kapasiteetti ja kiinnostus?	2
13. Miten hankkeiden laatua seurataan?	3
14. Missä asioissa neuvoo IKI-seurantakonsultti ja missä taas ministeriön alueosasto	3
15. Missä maissa toteutetaan IKI-hankkeita?	3
16. Mihin osoitteeseen hanke-ehdotus toimitetaan ja hanke-ehdotusten käsittely	3
17. Tämä toiminta ei ole IKI-hanke eli suomalaisen valtion laitoksen osallistuminen	3
18. kahdenvälisen hankkeen suunnitteluun	3
19. Valtion laitoksen rooli kahdenvälisen hankkeen päätyttyä	4
20. Hankkeen hallinnointia ei voi siirtää kumppanimaalle	4

1. Mitä eroa on hanke-ehdotuksen laatimisella ja hankedokumentin laatimisella?

Hankkeen valmistelu etenee kahdessa vaiheessa. Ensin tehdään hanke-ehdotus (eli Project Proposal). Ministeriön alueyksikkö tarkistaa hanke-ehdotuksen. Jos hanke-ehdotus hyväksytään varsinaiseen suunnitteluun, ministeriö tukee suunnittelua seurantakonsultin teknisellä ja rahallisella tuella. Varsinainen suunnittelu johtaa hankedokumenttiin (eli Project Document). Hankedokumentti on määrämuotoinen ja ulkoasiainministeriön ministeriön laaturyhmän arvioinnin jälkeen hankedokumentti esitellään ulkomaankauppa- ja kehitysministerille hyväksyttäväksi. Hanke-ehdotus on yksinkertainen kuvaus hankkeen tavoitteista ja toimijoista. Hankedokumentti on hyvin määrämuotoinen dokumentti, jossa tulee olla tietyt liitteet. Hanke-ehdotukselle on arviointikriteerit on kuvattu IKI-ohjeen kohdassa 1.2., joiden lisäksi alueyksikkö arvioi, onko ehdotettu tema tärkeä tässä maassa ja onko maaraamissa olemassa rahoitusta. Tarkempia kuvauksia hakumenettelystä on formin.fi -sivustolla. Hankedokumentin arviointikriteerit sisältävät laaturyhmän huomioimat asiat: hankkeen poliittinen johdonmukaisuus, vaikuttavuus, toteutettavuus ja kestävyys sekä lainsäädännön menettelylle asettamat edellytykset.

2. Mitkä toimijat ovat IKI-kelpoisia?

IKI-kelpoisia ovat valtion laitokset ja virastot. Lähes ajan tasalla oleva lista löytyy nettiosoitteesta: <http://valtiokonttori.fi/Public/default.aspx?contentid=33413&nodeid=15836>

Kunnat ja kuntien omistamat ammattikorkeakoulut eivät ole IKI-kelpoisia. Niiden käytössä on muita instrumentteja kuten North-South-South -liikkuvuusohjelma jota CIMO hallinnoi. Yliopistot eivät myöskään ole IKI kelpoisia sillä lainsäädännön muutokset myötä yliopistot eivät ole enää valtion laitoksia. Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille luodaan uusi erillinen rahoituskanava, joka perustuu valtionavustuslakiin ja joka toimii vuodesta 2010 alkaen.

3. Voiko kaksi valtion laitosta tehdä yhteishankkeen?

Vain yksi valtion laitos voi olla vastuussa toimeksiannon toimeenpanosta. Mikäli hankesuunnitelmassa nimetään toinen valtion laitos, se on luonteeltaan avustava. Kaikki rahoitus ja raportointi kulkevat yhden vastuullisen valtion laitoksen kautta. Kummastakin valtion laitoksesta tulee pystyä nimeämään hankkeeseen osallistuvat henkilöt ja maksuperusteet.

4. Voiko yksityinen yritys toteuttaa osan hankkeesta?

Yksityinen yritys voi olla alihankkijana. Alihankintaan voidaan käyttää vain 10 % hankkeen kokonaisbudjetista. Kaikki 30.000 € arvoiset ja sitä suuremmat palvelu- ja tavarahankinnat tulee kilpailuttaa hankintalain mukaisesti. Kehitysmaassa voidaan käyttää myös kumppanin tukena paikallisia yrityksiä mutta ne pitää kilpailuttaa samalla tavalla. Hankinnasta vastaa suomalainen toimija.

5. Voiko toimeksiannon koko olla yli 500.000 €?

Yksittäisen hankkeen koko on *pääsääntöisesti* alle 500.000 €. Hankkeen kesto ei ole rajattu. Suomalaisen toimijan kanssa voidaan tehdä raamisopimus, jos sille voidaan osoittaa selvä kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyvä tehtävä. Silloin yksittäisen toimeksiannon koko voi olla selvästi yli 500.000 €.

6. Keihin kehitysmaan toimijan tulee ottaa yhteyttä?

Kehitysmaan toimijan tulee ottaa yhteyttä Suomen edustustoon tai suomalaiseen toimijaan. Tätä kautta alustava hanke-ehdotus tuodaan maasta vastaavalle ulkoasiainministeriön alueosaston yksikölle.

7. Miten hankesuunnittelu rahoitetaan?

Ministeriö arvioi alustavan ehdotuksen. Jos se on toteutettavissa oleva ja kehityspoliittisen ohjelman mukainen, ministeriö voi rahoittaa hankesuunnittelua antamalla toimeksiannon suomalaiselle toimijalle. Hankesuunnittelua tuetaan 25 000 € suuruisella tuella. Päätös suunnitteluvaiheen tukemisesta on helppo tehdä, jos alustavassa hanke-ehdotuksessa on kuvattu suunnitteluprosessi ja laadittu suunnitteluprosessille realistinen budjetti.

8. Miten kauan kestää hankesuunnittelu ja rahoituspäätöksen valmistelu?

Hankesuunnittelu ja rahoituspäätöksen valmistelu kestää yleensä 3-6 kuukautta alustavan ehdotuksen saapumisesta ministeriöön. Alustavan ehdotuksen jälkeen tarvitaan yleensä ainakin kaksi tapaamista suomalaisen ja kehitysmaan toimijan välillä. Lisäksi tarvitaan aikaa hankkeen arviointiin ja rahoituspäätöksen tekemiseen. Hankesuunnitelma arvioidaan alueosastolla kirjoituspöytätyönä. Sen jälkeen sen arvioi ministeriön laaturyhmä. Rahoituspäätös itse hankkeesta tehdään ministeriön normaalien hallintomenettelyjen mukaisesti. Tuen saaminen hankkeen valmisteluun ei automaattisesti tarkoita, että ulkoasiainministeriö tulee lopulta rahoittamaan varsinaista hanketta.

9. Mikä on hyväksyttävä palkkataso suomalaiselle toimijalle?

Taso riippuu henkilön normaalista bruttopalkasta Suomessa sekä suomalaisen viraston OKA kertoimesta. (katso manuaalissa oleva maksuperustelaki). Kustannusnäkökulmaan kiinnitetään erityistä huomiota IKI hankkeissa ja suositus on, että yli 2.7 OKA-kertoimeen tulee olla laitoksen selvitys perusteista.

10. Voidaanko kehitysmaan virastojen edustajille maksaa palkkoja?

Ei voi. Sen sijaan voi maksaa tehtävästä aiheutuvia päivärahoja maan omien taksojen ja normien mukaisesti sekä hankkeeseen liittyviä matkakuluja.

11. Mitä ohjeita ja esitteitä suomalainen toimija voi antaa kehitysmaan toimijalle?

Nettisivustolle formin.fi on rakennettu englanninkieliset sivustot IKI-hankkeille. Ks. kehityspoliittikka --> kehitysyhteistyön toteutus --> maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö --> IKI

12. Miten arvioidaan kehitysmaan toimijan kapasiteetti ja kiinnostus?

Edustustolla on keskeinen rooli kehitysmaan toimijan arvioinnissa. Kiinnostusta arvioidaan aloitteellisuudella suunnitteluvaiheen alussa, alustavan ehdotuksen tekemisessä. Mikäli hankesuunnitelma on suomalaisten tekemä ja sitä on vain näytetty kehitysmaan toimijalle, hankkeen omistajuus on todennäköisesti hukassa. Mikäli kehitysmaan toimija esittää oikeita kysymyksiä tavoitteista ja resursseista, ja sen panos näkyy hanke-ehdotuksen laadinnassa, hankkeella on edellytyksiä johtaa johonkin.

Kehitysmaan toimija yhdessä suomalaisen toimijan kanssa laatii varsinaisen hankesuunnitelman. Tässä suunnitelmassa tulee kuvata kehitysmaan toimijan organisaatio ja kapasiteetin kehittämishankkeet. IKI:n resurssit ovat pienet ja siksi suunnitelmassa tulee pystyä osoittamaan

tarkemmin, minkä yksikköön/henkilöryhmään kehittämistyö kohdistuu. Kohdistettu tuki helpottaa myös hankkeen tuloksellisuuden varmentamista. Ministeriö arvioi hankesuunnitelman. Yksi arvioinnin kohteista on se, tunnetaanko kumppanin käynnissä olevat kapasiteetin kehittämishankkeet. Toinen arvioinnin kohde on, onko suunnitelma riittävän kohdennettu ja tuloksellisuuteen pyrkivä vai ylimalkainen.

13. Miten hankkeiden laatua seurataan?

Hankkeiden toteutuksessa suomalaiselle toimijalle annetaan vastuu hankkeen tuloksellisuuden seurannasta. Laatua ohjataan rahoituspäätöksillä: hankkeen rahoitustaso on tarkoituksella asetettu melko matalalle, ja mahdollinen jatkorahoitus edellyttää selkeää tuloksien osoittamista. Tämä on tärkein kannustin laadukkaaseen toimintaan. Laatua pyritään edistämään myös suomalaisten toimijoiden kouluttamisella hankkeen käynnistysvaiheessa. Tätä varten ministeriö on varannut tukikonsultin aikaa. Koulutusta annetaan suomalaiselle toimijalle henkilökohtaisesti mutta jotain yleistä osaamista voidaan antaa myös useiden toimijoille suunnatuilla yhteisillä koulutustilaisuuksilla.

14. Missä asioissa neuvoo IKI-seurantakonsultti ja missä taas ministeriön alueosasto

Ensimmäinen yhteydenotto tehdään aina ministeriöön. Ministeriö ohjaa suomalaisen ja kehitysmaan toimijan tutustumaan ministeriön nettisivustoon. *Ainoastaan* ministeriö ohjaa suomalaiset toimijat IKI-seurantakonsultille, jos hanke-ehdotus on hyväksytty alueyksikössä valmisteluputkeen. Päätös valmisteluputkeen hyväksymisestä edellyttää että ehdotus on riittävän hyvä ja maaraamissa on varoja hankkeen käynnistämiseen. IKI-seurantakonsultti ei neuvo kehitysmaan toimijaa. Suomalainen toimija toimii itsenäisesti kehitysmaan toimijan kanssa. IKI-seurantakonsultti neuvoo suomalaista toimijaa yleisessä IKI-ohjeistuksen tulkinnassa sekä yleisissä kehitysyhteistyön käytännöissä. Seurantakonsultin antamat neuvot ovat luonteeltaan suosituksia mutta IKI-seurantakonsultilla on tärkeä laadunvarmennuksen rooli ennen rahoituspäätösten tekoa. Ministeriö ottaa päätettäväksi vain hankedokumentit, jotka ovat läpäisseet IKI-seurantakonsultin laadunvarmennuksen.

IKI-seurantakonsultin tarjoamat palvelut on lueteltu IKI-normissa.

15. Missä maissa toteutetaan IKI-hankkeita?

Virallisen kehitysyhteistyön (ODA) piirissä olevissa kehitysmaissa, joissa on Suomen edustusto. Muissa kehitysmaissa (ns. jalkamaissa) vain, mikäli niistä vastaava edustusto puoltaa hanketta ja sitoutuu antamaan tarvittaessa hallinnollista tukea. Jalkamaiden sopimuskäytäntöjen, lainsäädännön ja yksittäisten toimijoiden tuntemus asettaa usein rajat toimimiselle näissä maissa.

16. Mihin osoitteeseen hanke-ehdotus toimitetaan ja hanke-ehdotusten käsittely

IKI-hankkeiden hanke-ehdotukset otetaan ministeriössä arviointiin 1.3. ja 1.9. tai seuraavana arkipäivänä. Hakemuksia otetaan vastaan osoitteella "Ulkoasiainministeriö, KEO-Kirjaamo, PL 403, 00023 Valtioneuvosto" ja merkinnällä kuoreen "IKI-hakemus, maasta vastaavan alueyksikön tunnus ____". Alueyksikön tunnus on muotoa: ALI-10, ALI-20, ALI-30, ASA-10, ASA-30, ITÄ-20 tai EUR-40. Hakemuksen voi lisäksi lähettää sähköisesti kohdemaasta vastaavalle alueosaston virkamiehelle. Edustustoihin toimitetut hakemukset tullaan toimittamaan edelleen alueosastoille.

17. Tämä toiminta ei ole IKI-hanke eli suomalaisen valtion laitoksen osallistuminen kahdenvälisen hankkeen suunnitteluun

Suomalaisella valtion laitoksella voi olla erityisosaamista, jolloin sen käyttäminen hankesuunnitteluun voi olla perusteltua.

Kahdenvälisen hankkeen hankesuunnittelu on ulkoasiainministeriön.

Hankkeen valmistelu liittyvä identifiointi ja projektidokumentti voidaan teettää kilpailuttamatta inhouse hankintana suomalaiselta valtion laitokselta, jos sillä on osaamista, jota ei ole saatavilla yksityiseltä sektorilta. Valtion laitoksella tulee olla riittävää hankesuunnittelukokemusta. Hankinta tapahtuu siten, että kyseessä on toimeksianto valtion laitokselle mutta ei IKI-hanke. Toimeksianto perustuu IKI-normissa mainittuun kohtaan "poikkeuksellinen menettely - viranomaispalvelu". Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että suomalaiselle toimijalle maksetaan OKA-kertoimen mukaiset palkat ja kaikki kulut.

Toimeksiannon toteuttamisen jälkeen ministeriö muokkaa projektidokumenttia kumppanimaan kanssa ja tekee arvioinnin ulkoasiainministeriön neuvonantajien toimesta tai teettää arvioinnin palveluhankintana puolueettomalta toimijalta. Arvioijan tulee varmentaa, että hankkeen sisältö ei ole sidottu yhden toimijan patentteihin, erityisosaamiseen tai muuhun tosiasiallisen kilpailun estäviin tekijöihin.

Hankkeen toteuttamisvaihe kilpailutetaan. Hankkeen valmisteluun osallistunut toimija voi osallistua toteutuskilpailuun, arvioinnin tehnyt toimija ei. Hankkeen valmistelijan tulee antaa riittävät tiedot hankevalmisteluasiakirjoista muille tarjoajille tai se diskvalifioidaan.

18. Tämä toiminta ei ole IKI-hanke eli suomalaisen valtion laitoksen osallistuminen hanketoteutukseen

Muutamissa kahdenvälisissä hankkeissa hankedokumentin sisään on rakennettu/ehdotettu institutionaalisen yhteistyön komponentti. Jatkossakin tulee taata, että yksityisen sektorin konsulttien yrittäjyyteen ja kilpailuun perustuva toiminta ei vaaranna suomalaisten valtion laitosten toimissa avoimesti kilpailluilla markkinoilla.

Kahdenvälisen hankkeen hankesuunnitteluvaiheessa voidaan luoda komponentti, joka sisältää valtion laitosten välistä yhteistyötä. Komponentin tavoitteena tulee olla sellaisen asiantuntemuksen tuominen, jota ei voida helposti hankkia yksityiseltä sektorilta.

Komponentti tulee valmistella niin pitkälle jo suunnitteluvaiheessa, että on olemassa varmuus suomalaisen ja kumppanimaan valtion laitosten kiinnostuksesta yhteistyöhön. Komponentille tulee hankedokumentissa olla selkeä tavoite, kesto ja budjetti.

Valtion laitoksen osallistuminen korvamerkitään erilliseksi osiokseen, jolloin tässä hankekokonaisuudessa valtion laitos ei voi lisäksi osallistua hankkeen tukipalveluita tarjoavien konsulttien kanssa konsortioihin. Valtion laitos ei voi myöskään toimia alikonsulttina tukipalveluita tarjoaville konsultille. Mikäli suomalainen valtion laitos osallistuu tällaiseen tarjouskilpailuun, niin ulkoasiainministeriö tulee arvioimaan onko suomalainen valtion laitos saanut kohtuutonta kilpailuetua jonka perusteella suomalainen valtion laitos suljetaan tarjouskilpailusta pois.

Valtion laitoksen hankkeen (komponentti kahdenvälisessä hankkeessa) valmistellaan siten, että se täyttää laki valtion ja virastojen osallistuksesta yhteistyöhön määreet. Kyseessä ei ole IKI-hanke vaan IKI-normissa mainittu kohta "poikkeuksellinen menettely - viranomaispalvelu". Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että suomalaiselle toimijalle maksetaan samaan tapaan OKA-kertoimen mukaiset palkat ja kaikki kulut.

Suomalaisen valtion laitoksen tuottama palvelu korvamerkitään kahdenvälisessä hallitusten välisessä sopimuksessa erilliseksi osioksi. Sopimus tästä toimeksiannosta tehdään ministeriön ja suomalaisen valtion laitoksen välillä. Rahoitus suomalaiselle valtion laitokselle ei kulje konsulttiyrityksen kautta vaan ministeriön ja valtion laitoksen välisenä normaalina maksatuksena. Konsulttiyrityksen sopimus ei kata tätä komponenttia.

Valtion laitosten välinen yhteistyö on työvaltaista toimintaa. Tämän toiminnan sisällyttäminen kahdenväliseen hankkeeseen vähentää osaltaan konsultille laskutettavaa henkilöstöä.

19. Valtion laitoksen rooli kahdenvälisen hankkeen päätyttyä

Jossain tilanteissa IKI-hanketta on ehdotettu kahdenvälisen hankkeen jälkeiseen toimintaan, varmentamaan kapasiteetin vahvistamiseen liittyvien toimintojen jatkuvuutta ja kestävyyttä. Nämä järjestelyt ovat usein toimivia. Tämä tuki voidaan suunnitella suomalaisen valtion laitoksen IKI-hankkeena aivan normaalin IKI-hankkeen prosessin mukaan. Mikäli kysessä on pienimuotoinen täsmätuki, voidaan edelleen käyttää in-house hankintaa toiselta suomalaiselta valtion laitokselta.

20. Hankkeen hallinnointia ei voi siirtää kumppanimaalle

Ulkoasiainministeriön toimeksiannosta suoritettaviin kehitys yhteistyötehtäviin suomalainen valtion

virasto tai laitos voi käyttää palveluksessaan olevaa henkilökuntaa, jonka toimesta IKI-hankkeen hallinnointi toteutetaan. IKI-hankkeen hallinnointia ei voi siirtää kumppanimaan virastolle.